

ผลการวิเคราะห์เพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมือง ของจังหวัดสุรินทร์

การวิเคราะห์เพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมือง ของจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้เกณฑ์
ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

1. ศึกษาเพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมือง ของจังหวัดสุรินทร์ อย่างละเอียด
สรุปประเภทของ เพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมือง ได้ดังนี้

1. เพลงประกอบการเล่น	25 เพลง
2. เพลงประกอบพิธีกรรม	5 เพลง
3. เพลงกล่อมเด็ก	17 เพลง
4. การละเล่นพื้นเมือง	3 อย่าง

2. วิเคราะห์คุณค่าเพลงพื้นเมือง ใช้เกณฑ์ที่สร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยคุณค่าทาง
ภาษา คุณค่าทางงานสังคมวิทยา คุณค่าทางงานอารมณ์ คุณค่าทางงานจริยศาสตร์ คุณค่าทางงาน
จิตวิทยา คุณค่าทางงานดนตรี โดยสรุปเป็นร้อยละ และบรรยาย

3. วิเคราะห์คุณค่าเพลงพื้นเมืองตามเกณฑ์ที่สร้างขึ้นเป็นความเรียง ด้วยตัวผู้วิจัยเอง

4. วิเคราะห์การละเล่นพื้นเมือง โดยใช้เกณฑ์ที่สร้างขึ้นคือ ทหารำ โอกาสแสดง
วิธีการแสดง และอุปกรณ์การแสดง บรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 คุณค่านานต่าง ๆ ที่ปรากฏในเพลงพื้นเมือง ของจังหวัดสุรินทร์

คุณค่านานต่าง ๆ	จำนวนเพลง	คิดเป็นร้อยละ
1. คุณค่านานภาษา		
1.1 แสดงลักษณะรูปแบบการประพันธ์	47	100
1.2 การเลือกสรรคำ		
1.2.1 ใช้อย่างน้อย แต่มีความหมายมาก	47	100
1.2.2 ใช้อย่างกล่าวเกินจริง	3	16.38
1.2.3 ใช้อย่างทำนองซัดกัน	3	6.38
1.2.4 ใช้อย่างมีภาพในจิต	13	27.65
1.2.5 ใช้อย่างมีอุปมา อุปไมย	8	11.02
1.2.6 ใช้อย่างเป็นสัญลักษณ์	11	23.40
1.2.7 ใช้อย่างประเภทสร้อยคำ	30	63.82
1.3 เนื้อหาของเพลง		
1.3.1 เนื้อร้องกล่าวถึงธรรมชาติ	42	89.36
1.3.2 เนื้อร้องกล่าวถึงตำนานต่าง ๆ	2	4.25
1.3.3 เนื้อร้องเป็นการเกี่ยวพาราตี	40	85.10
1.3.4 เนื้อร้องรำพึงรำพันถึงคนรัก	31	65.95
1.3.5 เนื้อร้องคัดพอคอวาคนรัก	16	34.04
1.3.6 เนื้อร้องให้คติการดำเนินชีวิต	3	6.38
2. คุณค่านานสังคมวิทยา		
2.1 แสดงถึงชีวิตประจำวันของคนในสังคม	12	25.53
2.2 แสดงถึงค่านิยมของสังคม	37	78.72
2.3 แสดงถึงอาชีพต่าง ๆ ในสังคม	18	38.29

ตารางที่ ๑ (ต่อ) คุณค่าด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในเพลงพื้นเมือง ของจังหวัดสุรินทร์

คุณค่าด้านต่าง ๆ	จำนวนเพลง	คิดเป็นร้อยละ
2.4 แสดงถึงความเชื่อด้านไสยศาสตร์	4	8.51
2.5 แสดงถึงความเชื่อในพุทธศาสนา	3	6.38
2.6 แสดงถึงความเชื่อเทพเจ้าภูตผี	3	6.38
3. คุณค่าด้านอารมณ์		
3.1 ให้ความเบิกบานใจ (จรรโลงใจ)	47	100
3.2 ให้ความเพลิดเพลิน	47	100
3.3 เกิดจินตนาการตามเนื้อร้อง	47	100
4. คุณค่าทางค่านิยมจริยศาสตร์		
4.1 แสดงถึงความประพฤติกของคนที่ดีสังคมต้องการ	-	0
4.2 แสดงถึงความประพฤติกของคนที่ไม่ดีสังคมไม่ต้องการ	4	8.51
4.3 แสดงถึงกฎศีลธรรมต่าง ๆ	-	0
5. คุณค่าด้านจิตวิทยา		
5.1 แสดงถึงพฤติกรรมความต้องการทางเพศ	3	6.38
5.2 แสดงถึงพฤติกรรมการเก็บกดทางเพศในลักษณะ		
5.2.1 ก้าวร้าว (Aggression)	2	4.25
5.2.2 การขับส่งความผิด (Projection)	1	2.12
5.2.3 ถอยหลังไปสู่ชีวิตหนหลัง (Regression)	1	2.12

ตารางที่ 1. (ต่อ) คุณคาคานต่าง ๆ ที่ปรากฏในเพลงพื้นเมือง ของจังหวัดสุรินทร์

คุณคาคานต่าง ๆ	จำนวนเพลง	คิดเป็นร้อยละ
6. คุณคาทางคานคนตรี		
6.1 มีทำนองและจังหวะช้า	20	42.55
6.2 มีทำนองและจังหวะเร็ว	27	57.44
6.3 ดี่ลารอดหนักเบา แสดงอารมณ์ของนักร้อง คามจังหวะและเนอรอง	47	100
จำนวนเพลงทั้งหมด	47 เพลง	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า คุณคาคานต่าง ๆ ที่ปรากฏในเพลงพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ มีคุณคาคานภาษา คือ แสดงลักษณะรูปแบบการประพันธ์ การเลือกสรรคำ ถ้อยคำน้อย แต่มีความหมายมาก ไชถอยคำประเภทสร้อยคำ ไชถอยคำอุปมาอุปไมย ไชถอยคำมีภาพในจิต ไชถอยคำเป็นสัญลักษณ์ ไชถอยคำกล่าวเกินจริง และไชถอยคำซัดกัน เนื้อหาเพลงพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ คือ เนอรองกล่าวถึงธรรมชาติ เนอรองเป็นการเกี่ยวพาราดี เนอรองว่าฟังว่าพันถึงคนรัก ตกพ้อทอวาคนรัก ไชคติการดำเนินชีวิตและกล่าวถึงตำนานต่าง ๆ คุณคาทางคานสังคมวิทยา คือ แสดงถึงค่านิยมของสังคม แสดงถึงอาชีพต่าง ๆ ในสังคม แสดงถึงชีวิตประจำวันของคนในสังคม แสดงถึงความเชื่อคานไสยศาสตร์ในพุทธศาสนาและเทพเจ้า ภูคมีปีศาจ คุณคาคานอารมณ์ให้ความเบิกบานใจ ให้ความเพลิดเพลิน เกิดจินตนาการตามเนอรอง คุณคาคานจริยศาสตร์ คือ แสดงถึงความประพฤติของคนในสังคมไม่ต้องการ คุณคาคานจิตวิทยา แสดงถึงพฤติกรรมความต้องการทางเพศ แสดงถึงพฤติกรรมการเก็บกคทางเพศในรูปแบบการวราว การซัดส่งความนิคถอยหลังไปสู่ชีวิตหนหลัง คุณคาทางคานคนตรี คือ ดี่ลารองหนักเบา แสดงอารมณ์ของนักร้องคามจังหวะและเนอรอง มีทำนองและจังหวะเร็ว มีทำนองและจังหวะช้า

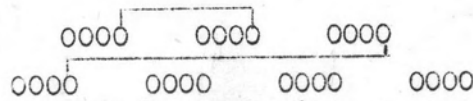
คุณค่าเพลงพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์

1. คุณค่าทางคานาภาษา เพลงพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องสั้น ๆ เป็นคำคล้องจอง คำในแต่ละวรรคมีตั้งแต่ 4 คำ ถึง 9 คำ และแต่ละบทมี 4 วรรค ถึง 12 วรรค เนื้อร้องแต่ละเพลงขึ้นอยู่กับทำนองเพลงแต่ละเพลง ซึ่งบทเพลงมีทำนองซาบางเพลงมีทำนองเร็ว แต่อย่างไรก็ตาม เพลงพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ ได้แสดงถึง คุณค่าทางคานาภาษา ดังต่อไปนี้

1.1 ลักษณะฉันทลักษณ์ของบทเพลง เพลงพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ ไม่มีรูปแบบฉันทลักษณ์ที่เป็นแบบแผนแน่นอน ดังนั้น บทเพลงแต่ละบท แต่ละเพลงจึงมีลักษณะฉันทลักษณ์ต่าง ๆ กัน และบางบทเพลงมีลักษณะฉันทลักษณ์คล้าย ๆ กัน เช่น

เพลงกันตรึม บทไหว้ครู ทำนอง ซเรียมเถิด

แผนผัง

อาฮังฮังฮังฮัง ทเว็ค์ทวายบังคม กุณกรูจะหัลย์

เมียนเนียะเคนา แคจคเนียเวียแต็ย เมียนเนียะนิสเนีย ยูลแปลกคัตนา

ถอดความ

ทัวซาพเจ้า ซอถวายบังคม คุณครูทั้นบถือ ผู้มีลักษณะเหมือนกัน มีแต่คนนี้
 กูแปลกกว่าคนอื่น

เพลงโหมโรงกันตรึม ลักษณะฉันทลักษณ์ของเพลงโหมโรง ไม่นั่นอน ทั้งวรรค และจำนวนคำ และการส่งสัมผัสในบทเพลง เช่น

ทำนองรำพาย

แผนผัง (ท่อนที่ 1) ฉันทลักษณ์เหมือนเพลงไหว้ครู
 0000 0000 0000
 0000 0000 0000 0000

ถอกความ ท้าทางเดินแซมชอย ผู้ชายแท้ ๆ เดินเหมือนผู้หญิง มีลักษณะ เหมือนกัน มีแค่คนนี้
 ทุแปลกกว่าคนอื่น
 (ท่อนที่ 2)

0000 0000 0000 0000
 0000 0000 0000 0000

ถอกความ สงสารน้องพี่ เหมือนกลิ้งคอกไม้ นี่แหละคนเค็ม ไม่น่าจะไปไหน
 คอกไม้เอ๋ยพ้า พากออกไปถวาย ไห่ยน้อง อยู่ทิศสถานใด
 (ท่อนที่ 3)

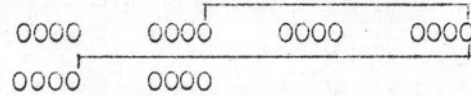
0000 0000 0000 0000
 0000 0000 0000 0000

ถอกความ ขรैयाขเค็งจมปรีว เนียงบองคอบบยี้คว เนียงแจญเทวีคองตี้
 บองมี เทวีเฮย เค็งปกายปรีว เนียงแจญเทวีคองตี้ กุบมรีเวีย
 ผู้หญิงบางประเปรี้ยว น้องคล่องคอสไบเขี้ยว น้องออกไปตักน้ำ ที่คูไปแล้ว
 เหมือนควาประกายพริก น้องออกไปตักน้ำ คอกตูมมานเรียงราย

ทำนองเพลง อันธพณญาณ

แผนผัง

(ท่อนที่ 1)

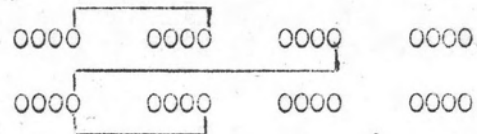

ขเรี่ยขเคิงจัมเปิร เนียงคะมุ๋ออนนุ้ม ของวีปุกรเค็ส ปชวร
จรัญจรมุ เนียงคะมุ๋ออนนุ้ม กิตตามบองปีกรอย

ถอดความ

ผู้หญิงบาง ๆ นองกมหนารองไห้ พี่เตรียมว้าวเกวียน ตั้งไว้เรียงราย
นองกมหนารองไห้ คิคคัง อยู่นู๋ข้างหลัง

(ท่อนที่ 2)

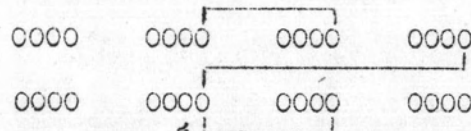

ขเรี่ยขออังล้ง แมเนียงป้งคัง กน่องเวียงข้มเวิต ค่างลือทมอการ
ค่างกร้อมแคยเอิต กน่องเวียงข้มเวิต เทอเมะบองโจลบาน

ถอดความ

ผู้หญิงผิวขาว แม่นองกักขัง หองวังสำริด ข้างบนหินดินดาน
ข้างล่างดินเหนียว หองวังสำริด ทำอย่างไรพี่เข้าได้

เพลงกันตรึม ทำนองเบ็ดเตล็ด มีฉันทลักษณ์หลายแบบ เช่น เพลงกันตรอย
เพลงโมเวยงคู้ เพลงคเมาแม เพลงอมตุ๋ เพลงครต เพลงเรือมอันเร จังหวะ
กัปกาศาปคาน จังหวะมลปโคง มีลักษณะฉันทลักษณ์ ดังต่อไปนี้

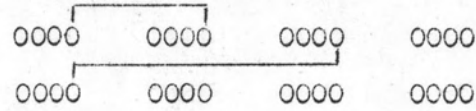
โมเวยงคู้ รุกตรอยเปียงปียอง ออยบองรุกทพอง บองค้อสแอลออย
บองค้อคคางนุ๋ บองตุ๋กางกรอย บองค้อชกแอลออย ออยขอแ้จกแ้

ถอดความ

มาอาบน้ำกันเถอะ อาบที่หนองปียอง ให้พี่อาบควย พี่ผู้ขี่โคลให้
พี่ผู้ข้างหน้า พี่ผู้ไวข้างหลัง พี่ผู้ขี่โคลให้ พี่ผู้ขี่โคลให้

ทำนองเพลง เบ็คเตล็ค เพลงอายัยกลายเป็น เพลงนอร์แควกลายเป็น

เพลงสักราวา เพลงรัมเปย มีฉันทลักษณ์ ดังต่อไปนี้

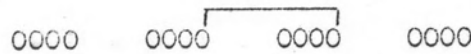

ซี วาปกากริจ จัวะ หนั่มกันตัก คเมียนคุมเซาฐ กโมมธเราะบอง
 บานปเคี้ยอ้อฮ เนิวเตบองกันล้อฮ ปชวร้อปคัยมูม

ถอดความ

สักราวาคอกพริกไทย สุ่มยาเส้นเป็นผง ไม่ทำเป็นก้อน สาวบ้านพี่
 ใต้หัวหมก อยู่แต่พี่เป็นหนุ่ม พี่นกออคมีอร่องไห

ทำนองเพลง เบ็คเตล็ค เพลงกโนปติงตอง กันจัญเจทูจ มีฉันทลักษณ์
 ดังต่อไปนี้

อากโนปติงตอง ซี้ลอะรเฒ็ย กโมมมูยกันล้อฮเม็ย
 บานเค็ว เน็ยะนา

ถอดความ

เจ้าตกแทน กินใบไม้ไผ่ สาวหนึ่งหนุ่มสาม
 ใต้ไปผู้ใด

ลักษณะฉันทลักษณ์ของเพลงปกาวันเจไม่คงที่เสมอไป เช่น

ท่อนที่ 1

0000 0000 0000 0000
0000 0000 0000

ปกาวันเจ มุ่งแต่รี เมียนก็ใจลจัจ เนียงน้องบอง
มันเคื่อนคัจชรัจ เมียนก็ใจลจัจ ปคัจทรูบองเค็ว
คอกล่ำเจียก กาลังบาน มีเขาเซ้าหัก ม้องกับพี
ไม่ทันชาคสัมพันธ มีเขาเซ้าหัก ซาคอกพีไป

ถอดความ

ท่อนที่ 2

0000 0000 0000 0000
0000 0000 0000

โกนจาปทุมชลง คยของชุมขเลย กโม้มบองเฮย เนียงชลัญญ
วีไธย ปกาวันปกากรูย เนียะนาเค็กรอย วีธปกาบองพอง
ลูกนกกระจามรองทอ ๆ กัน นกกระเรียนรองทอม นองรักพีหรือ
คอกไม้บานคอกไม้โรย ใครเคินตามหลัง เก็บคอกไม้ให้พีล

ถอดความ

ฉันทลักษณ์

เพลง อายัย
0000 0000
0000 0000
0000 0000
0000 0000

ปรีธเฮยเนียะซคป์ ปรีธเฮยเนียะซคป์
ปโอินน้องปรายปรีป อยอ้อธซจกเค็ย
เจ็ยคเป็วชันคาน โอินเมือาเว็ย
บองปโอินมรีธชเร็ย กรปเก็วธมอรโบร

ถอดความ

พี่เอยทานฟัง พี่เอยทานฟัง
น้องจะบอกกล่าว ให้หมคใจความ
ญาติสืบสกุล น้องมีอะไร
พี่น้องชายหญิง มีครบบริบูรณ์

ฉันทลักษณ์ เพลงนอแรก และ เพลงปี่งา
 ๐๐๐๐ ๐๐๐๐ ๐๐๐๐ ๐๐๐๐
 ๐๐๐๐ ๐๐๐๐ ๐๐๐๐

ถอกความ
 ดิ คัยประนม ทวายบังคม ฎฐาอาจารย์ อึ้งเตียววิค
 ซเท็กกรุประพาน โฉมจูบันศาล ปญฺ์ปรักฎา
 ยกมือประนม ทวายบังคม ฎฐาอาจารย์ หังเทวฤทธิ
 สถิตทุกสถาน ขอชวยบันศาล ให้เป็นความรู้

ลักษณะฉันทลักษณ์ เพลงประกอบพิธีกรรม

ทำนองเพลงมืวต เช่น ทำนองเพลงเพลิง เพลงเขี่ยม กาบเป เพลงซาปคาน
 มีลักษณะฉันทลักษณ์ ดังต่อไปนี้
 ๐๐๐๐ ๐๐๐๐ ๐๐๐๐ ๐๐๐๐
 ๐๐๐๐ ๐๐๐๐ ๐๐๐๐๐ (๐๐๐๐)

ถอกความ
 ปกาเซยเปรียบกา กัดบานโงนา ของมันจอลปกายเลย คัะระเว็จลลวย
 ของคะ'กู'กร้อมคเนย ของมันจอลปกายเลย ของชคายปกานะ'
 คอกเอยคอกพระ เก็บไควันไหน พิไมทังคอกไมเลย ถ้ามันเหี้ยวแห่ง
 พิวางไวไคหมอน พิไมทังคอกไมเลย พิเสยคายคอกไมนะ

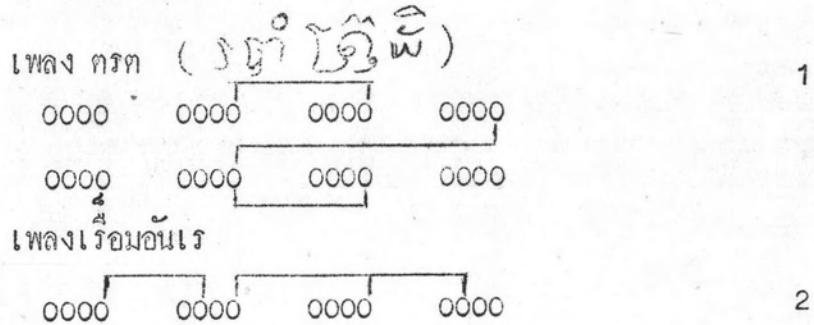
ลักษณะฉันทลักษณ์ เพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กของจังหวัดสุรินทร์ มีลักษณะเป็นคำคล้องจอง ซึ่งฉันทลักษณ์ส่วนใหญ่

คล้ายกันกับ เพลงประกอบการเล่น เช่น
 ๐๐๐๐ ๐๐๐๐ ๐๐๐๐ (๐๐๐๐)
 ๐๐๐๐ ๐๐๐๐ ๐๐๐๐

ถอกความ
 ฑูจเอยแฉริยฑูจ ออเนียงวมรือปฎจ ปฎจเอยทนมปเคัย
 ทนมแฉริย ฑูจเอยทนมปเคัย ทนมเคัยงบองพอง
 เล็กเอยหญิงเล็ก นองมีพันธุ พันธุองถนมฉัว
 ถนมมาชาง พันธุองถนมฉัว ถนมพิควย

ลักษณะต้นท่อนของบทเพลงพื้นเมืองจังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้าย ๆ กับกาพย์สุรางคนางค์ 28 ของไทย ต่างกันแต่การส่งสัมผัสเท่านั้น และลักษณะต้นท่อนของบทเพลงพื้นเมืองจังหวัดสุรินทร์ มีลักษณะคล้ายบทเพลงครตก เพลงเรือมอญเร ของประเทศกัมพูชา ซึ่งมีลักษณะต้นท่อนดังต่อไปนี้

1.2 การเลือกสรรคำ การเลือกสรรคำที่ใช้ในบทเพลงพื้นเมืองจังหวัดสุรินทร์ มีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1 ใซ้อยคำน้อยแต่มีความหมายมาก ลักษณะการใช้คำในบทเพลงพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ ใซ้อยคำสั้น ๆ แต่มีความหมายลึกซึ้ง ทั้งมีความหมายมากและมีความหมายหลายนัย

เพลง โหมโรง ทำนองรำพาย

ซ้น้อฮ้อยบโอมอง	ส่งสารอะไรน้องพี่
โจลพองเกล็ดน้ปลา	เหมือนกลิ่นดอกไม้
ปีแองเคิมเวีย	นี้แหละต้นเคิม
ปีค้อลุ่มมัต	ไม่หายไปไหน

¹ Chappin, et. al, Danses Populaires Au Cambodge, Premier (Phnompenh: I' Institut Boudhique, 1964), p. 21.

² Ibid, P. 63.

ลักษณะการกล่าวคำว่า สงสารน้องพี่ เหมือนกลิ่นดอกไม้ เป็นคำกล่าวชมหญิงสาวที่มี
ความงามความดีเหมือนดอกไม้และการกล่าวเปรียบเทียบว่า นี้อะหละต้นเดิม ไม่หายไปไหนเป็นการ
กล่าวถึงหญิงสาวที่ยังอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีในหมู่บ้านเดิมอยู่ ซึ่งลักษณะ
การเปรียบเทียบเช่นนี้ เป็นการเปรียบเทียบสั้น ๆ แต่มีความหมายมาก

เพลง อันของชเนญญ์

ชเรี๒ย๒งเก๒งจ๒มเป๒ร
เน๒ยงคะ มู๒ อ๒นย๒ม
บ๒องร๒ี๒ป๒กร๒เท๒ย
ป๒ช๒ว๒จ๒ร๒ี๒จ๒ร๒ม
เน๒ยงคะ มู๒ อ๒นย๒ม
ก๒ิ๒ค๒ท๒า๒ม๒บ๒อง๒ป๒ี๒กร๒อย

ผ๒ู๒ห๒ึง๒บ๒าง ๒
น๒อง๒ก๒ม๒ห๒น๒าร๒อง๒ไ๒
พ๒ี๒เท๒ร๒ีย๒ม๒ว๒ว ๒เก๒ว๒ีย๒น
ค๒ั้ง๒ไ๒ว ๒เร๒ียง๒ร๒าย
น๒อง๒ก๒ม๒ห๒น๒าร๒อง๒ไ๒
ก๒ิ๒ค๒ด๒ิ๒ง๒พ๒ี๒อ๒ย๒ู๒ข๒าง๒ห๒ล๒ัง

การกล่าวถึงความเศร้าโศกของหญิงสาว ที่ต้องพลัดพรากจากคนรัก กล่าวเพียงสั้น ๆ
ซ้ำ ๆ ว่า เนยงคะ มู อนยม นองกมหนารองไห้เป็นความเศร้าโศกเสียใจที่สื่อความหมายอย่าง
มาก

ท๒่าน๒อง ก๒ัน๒เท๒ร๒ีย

แ๒ศ๒ท๒แ๒เจ๒็๒ต๒ป๒ี๒อ๒น
เน๒ย๒ง๒ช๒้อ๒บ๒อง
อ๒อย๒ป๒รี๒อ๒ธ๒ร๒ด๒ป๒อง
ป๒ี๒ร๒วะ ๒ค๒ัน๒ธ๒า

เท๒ศ๒แ๒๒ไ๒จ๒น๒อง
น๒อง๒โ๒กร๒ธ๒พ๒ี
ไ๒ห๒ี๒ท๒าย๒ค๒ว๒ย
ก๒็๒เพ๒ร๒า๒ะ๒ค๒ั๒ณ๒า

คำว่า คัณหา หมายถึง ความรัก ความใคร่ในตัวหญิงสาว นั่นเอง

ทำนองเพลง งูศักดิ์

บรื๋อของเกิดโม

ตัวที่่เกิดมา

จีเจียตเน็ยะ ่สิ่ง

เป็นชาตินักเลง

คำว่า ชาตินักเลงนั้น หมายถึง ลักษณะนิสัย กล้าหาญ กล้าผจญกับทุกสิ่งทุกอย่าง
ซึ่งเป็นลักษณะของชายชาติไทยทั่วไป ความหมายนักเลงในสมัยก่อน เป็นความหมายใน
ทางดี ไม่ใ้หมายถึถึงอหิพาล หรือเกเรในปัจจุบัน

ทำนอง อายัยกลาย

ทงัยศรีองคหอป

ตะวันตรงเที่ยง

ชวากเน็ยะออป

ความหอมมากอด

คเน็ยะมินเกาะ ่กเคา

หมอนไม่ให้ความรอน

เบอเน็ยะเองเน็ัว

ถานองพ็อยู่

เกร้อนฆานเค็ญอวา

จะไคเห็นเด็อ

คเน็ยะมินเกาะ ่กเคา

หมอนไม่ให้ความรอน

แเค็จคเมามองเลย

เหมือนนองคำที่่เลย

การกล่าวถึง ความรอน ความอบอุ่น ระหว่างหมอนกับคน ถ้าแมกล่าวเพียงสั้น ๆ
แต่สื่อความหมายให้เห็นถึงความแตกต่างของสิ่งมีชีวิต ไม่มีชีวิต สื่อความหมายถึงความรัก
ความทองการของชายหนุ่มอย่างมาก

ทำนองเพลง นอรแกวกลาย

ปโอินเม็ยะปลัง

นงทนาทอง

เน็ยะก้อมม็อดตามตัง

นงอياهوคตมหวาย

เน็ยะก้อมแมตามทงัย

นงอياهوคตามตะวัน

เบอเน็ยะแมตามบอง

ถานองหันตามพ็

เกร้อนฆานเค็ยะ ่คัย

จะไคจูม็ือ

คำกล่าวว่ น่องอย่างหันตามห้วย อย่านหันตามตะวัน เป็นคำกล่าวที่มีความหมาย หมายถึงถึงอย่าเป็นคนหุเบา อย่างเชื่อในไครงายนัก แถถา น่องหันตามพี่ จะไคจูมือนั้น เป็นคำกล่าวที่มีความหมายว่า ถานองเชอพี่ รักพี่จะมีความสุข ความมั่นคง คำว่าจูมือนั้น เป็นคำกล่าวใช้สัญลักษณ์ หมายถึงความมั่นคง ความอบอุ่น

ทำนองเพลง คเมาแม

กันเจิมเนียงคยุ
มู เนียงลออชวีป
เนียงลออแถ้จตุมทีป
บองลัปมืนคเป็ย

หน้าผากน่องโหนก
หนานองสวยแจลม
น่องสวยเหมือนนอยหนา
พิกลืนไมเค็ย

การกล่าวถึง การทะนุถนอมความรักด้วยการกล่าวว่า พักลิ้นไม่เค็ยวันนั้น เป็นการกล่าวที่มีความหมาย หมายถึงความต้องการทางเพศของชายหนุ่มต่อหญิงสาวที่ตนรัก เป็นลักษณะการกล่าวที่มีความหมายโดยนัย

ทำนองเพลง กโนยทิงค็อง

อาทโนยทิงค็อง
โฆงซารบองเอย
ซึชเลอะ งักญ
กโม้มเกลบองชลัญ
โท้มเต็วบ้านกั

เจ้าตักแตน
โอคูรักพี่เอย
กนโบซึเหล็ก
สาวคนทีพรัก
โศไปไคผู้น

การกล่าวถึง ตักแตน กนโบซึเหล็ก เป็นการกล่าวเปรียบเทียบให้ความหมาย หมายถึงความขมขื่นของชายหนุ่ม ที่หญิงสาวที่ตนรักนั้น กลายเป็นของคนอื่นไป

ทำนองเพลง กันจัญเจ๋ตู่จ

แม่เนียงอวคเนียง	แม่นองอวคนอง
ทาเนียงแจจะนะ	วานองรุมาก
ชเลยะชปัวคกันจ้อ	ชานุงฉั้นเกา
ทเนรปัวนพลีแร	คะเซ็มเทาคนนา

เป็นการกล่าวประชดประชัน หญิงสาว โดยการกล่าวถึง การเย็บปักถักร้อย อันเป็นงานของหญิงสาวที่ทอมีความเรียบร้อย แต่การกล่าววาทะเซ็มเทาคนนานั้น แสดงถึงความไม่เรียบร้อยของหญิงสาว ซึ่งตรงข้ามกับคำยกยอของแม่ว่าหอรั้งก

ทำนอง สักรวา

ชัรวาปกาเมริจ	สักรวาคอกพริกไทย
เกิญทเนียงจอลจ้อ	เห็นใหม่ทังเกา

คำว่า เห็นใหม่ทังเกา เป็นคำกล่าวที่หมายถึงเห็นชายหนุ่มคนใหม่ก็ลืมคนรักเดิม นั่นเอง

ทำนอง รีมเปย

คัมเรยทช้วนพลู	ชางหนักงา
คเทาะทช้วนแพล	คนไม้หนักผล
ยักก็เทอแม	เอาเขาเป็นแม่
มินเค็จมนายคณุน	ไม่เหมือนแม่ตัว

เป็นคำกล่าวเปรียบเทียบ อุปมาอุปไมย มีความหมาย หมายถึง ชางคองคูกัมงา คนไม้คูกัมผล แม่คูกัมลูก ถ้าเอาคนอื่นมาเป็นแม่ก็ไม่เหมือนกับแม่ของตัวเอง เหมือนพี่คองคูกัมเอง ตามทฤษฎีมานี้เป็นคำกล่าวต่อจากบทที่ว่า

ขี้เริ่ย์เอยบองแก้ว	หญิงเอยฟ้าไป
คู่'ออยเนียงเนิว	ไว'ไหนดองอู
รชาคตุนปราน	รักษาตัวควย
กันลือฮ้อปหงัย	หนุ่มทุกวันนี้
เมียนก็จ้องบาน	มี'เซาอยากไค
รชาคตุนปราน	นองรักษาตัว
เรียมบองวิลวี่ง	กว่า'ฟ้า'กลับคน

ทำนอง เพลงอมฤ'

ปดัม'กัวลกั้วด	ส่ง'ตอไม
ปดัม'เป็รือคัจมนอง	ส่ง'ปม'เซือกหนึ่งควาย
มี'ค'เมาบองพอง	คูนองคำ'ที่ควย
คลาจ'จ'ชก'แฉ	กลัว'ชาคกิน'เซือก

การกล่าวฝากคนรัก กับสิ่งต่าง ๆ ค่ายการเปรียบเทียบ ว่า คูนองคำให้ที่ควย
กลัวชาคกินเซือก หมายถึง กลัวจะผิดประเพณี คำว่า เซือก หมายถึง จารีตประเพณี
ซึ่งในที่นี้เป็นการกล่าวเปรียบเทียบ ที่หมายถึงควยต้องมีเซือกผูกไว้

ทำนอง เพลงปการันเจ'

ปการี'ปการูย	คอกไม'บานคอกไม'โรย
เนยะ'นา'เคิรกรอย	ใคร'เคินตามหลัง
วี'ช'ปกาบองพอง	เก็บ'คอกไม'ที่ควย

การกล่าวถึงหญิงสาว ค่ายการเปรียบเทียบใช้สัญลักษณ์เป็นคอกไม้แทน
ในที่นี้มีความหมาย หมายถึง หญิงสาวที่ชายหนุ่มฝากใคร ๆ ให้ช่วยดูแลแทนชายหนุ่มควย

หรือตอนหนึ่งกล่าววา

ปกั้วรไล่นดเงียจหงย

กโอบปกากักรัจปรีย์

เคิมค้อชเอนา

เคิมค้อชลอะ

ชลอะค้อชลอปกา

ฟาดนเียนตะวัน

หอมคอกไมส้มปา

เคิมงอกที่ไทน

เคิมงอกบนใบ

ใบงอกบนคอก

เป็นการกล่าวเปรียบเทียบหญิงสาวเป็นดอกไม้ และกล่าวถึงวงศ์ตระกูลด้วยการเปรียบเทียบว่า เคิมงอกที่ไทน เคิมงอกบนใบ ใบงอกบนคอก ซึ่งหมายถึง วงศ์วงศ์ตระกูลของหญิงสาวอยู่ที่ใด และตระกูลของหญิงสาวมีความเป็นมาอย่างไร

เพลง เวื่อนอายัย

ชน้อสปกาปัด

กัชเคียปงแอล

สงสารคอกพยอม

เขาคูบเขาคล่ำ

เป็นการกล่าวถึง หญิงสาวที่ถูกชายชมเลน แลวทิ้งขว้าง

เพลง จวีญนอรแกว

(หญิง)ที โสรมันแคลเฮอะ

บรอรชอปปน้อค

น้ำไหลไม้เคยกลับ

ผู้ชายชอบสามาน

เป็นคำกล่าวถึงลักษณะนิสัยของผู้ชายที่ไม่มีความสัตย์จริง ไม่นั่นอนเปรียบเทียบกับน้ำซึ่งไหลไปเรื่อย ๆ

เพลง ทรวท

เนียงเดี่ยวบองแก้ว	น้องลาที่ไป
เพ็ญแก้วเนืองเกิร	ทางที่น้องเคิน
ชเมา ค้อฮตุน	หย่างออกกลบ
มลปแก้วเนียงโงป	รมที่น้องหยุกพัก
บิญวายเวียเวียง	แมงมูมนัรักโย
เวียเวียงร้วทเซย	มันรักโยวิ่งแลว
เวียคัจชเมา	มันหักรัง

เป็นคำกล่าวถึงความอ้างว้างของชายหนุ่ม ที่เห็นสถานที่พัก หญิงคนรัก รกร้าง
ปราศจากผู้คน และเป็นการกล่าวเปรียบเทียบกับสัตว์แมงมูม รักโยให้เห็นถึงความรกร้าง
มากยิ่งขึ้น

เพลง กดอมเค็ก

กตุนเอยกตุนบิต	ทัวเอยทัวไกล
กตุนเนิวกร้อมมี	ทัวอยู่โทฟา
กตุนโอยทงยเตร์รา	ทัวอะไรตะวันถูก
เนียงเนิวลือปเตียฮรามานัง	ถูกอญมมมาน มุงหม้อคา
โกรเอย ทงยจ้ง	ไมควรถะวันส่อง
ทงยมินระคุมเลย	ตะวันไม่ครึมเลย

เป็นคำกล่าวที่มีความหมาย แสดงความรักความห่วงใยในทิวถูกที่กลัวแสง
ตะวันส่องลงมาถูก

เพลง กล่อมเด็ก

ชคายเอยชคายโกโม้ม	เสียคายเอยเสียคายสาว
ชคายคกุนกโม้ม	เสียคายตัวสาว
ชคายก้อมยัวปเคี้ย	เสียคายอญาเอาผัว
ชคายกลากันเจาะ	เสียคายกะลาถูกเจาะ
ชคายชเราะทเมี้ย	เสียคายบานใหม่
ชคายก้อมยัวปเคี้ย	เสียคายอญาเอาผัว
ชคายคัยบัวโกน	เสียคายมืออุมลูก

เป็นคำกล่าวที่มีความหมาย หมายถึง ความเสียคายความสาวของหญิง
ที่ถูกชายหนุ่มเซยชมเล่น เป็นคำรำพึงรำพันเปรียบเทียบกับกะลา กับบาน และให้เห็
ถึงความเสียคายของแม่ อย่างมีความหมายลึกซึ้งว่า เสียคายมืออุมลูก หมายถึง การ
เลี้ยงดูลูกอย่างทะนุถนอมของแม่ ตั้งแต่เกิดจนโต

1.2.2 ไซต้อยคำกล่าวเกินจริง (Hyperbole) เป็นการ
กล่าวที่ต่อกรเน้นอารมณ์ให้เกิดความสะเทือนใจ ปรากฏในเพลงพื้นเมืองของจังหวัด
สุรินทร์ บางเพลง เช่น

เพลง นอรแก้ว

ทงยัลเจียจกเจียะ	ตะวันเย็นต่ำลง
บองแจญเมื่อยะ ติมแรย	พอกไปคลองขาง
ทงยักอมเมือกแปรีย ปร	ตะวันอยู่ระกับชายป่า
ติมแรยบองมุลคัย	ขางพี่แกวงงวง
มุลคัยปี่ปี่ ปร	แกวงทั้งแต่เขา
จวนค้อลลทงย	จนถึงกลางวัน
ติมแรยบองมุลคัย	ขางพี่แกวงงวง
กิตมแรยชเราะชงาย	คิดถึงหญิงบานไกล

ลักษณะการเปรียบเทียบ ข้างที่แกว่งวง แกว่งตั้งแต่เช้าจนถึงกลางวันนั้น
เป็นกล่าวที่เกิดขึ้นจริงแต่ต้องการ เน้นอารมณ์รักของชายหนุ่มที่คิดถึงหญิงสาว ให้เห็นเด่นชัดขึ้นเอง

เพลงปลากริมใจ

	ชนาคัยของจบัง	ฝีมือพี่สุกัน
จบังมีมือชุน	จบังมีเบิ่งญวน อยู่	สุกันคงแต่เมืองญวน
	จวนคอคเบิ่งปรี่ป	จนถึงเมืองฝรั่ง
	ชนาคัยของจบัง	ฝีมือพี่สุกัน
	จบังยัวชเรี้ยวเคิง	สุกันเอาหญิงบาง

เป็นการกล่าวถึง ความยากลำบากและระยะทางอันยาวนานของชายหนุ่ม
ที่ต้องฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อหญิงที่ตนรัก

เพลงตรก

แคแจทกเคาครัง คัด	เคื่อนหาแคครอน
แคปรังกเคาแสง	หนาแลงแคครอน
กเคาแฉะกมแตรง	รอนจนคนตะกั้คายหมค
ทโม้แจญตี	จอมปลวกออกน้า
เนียงเทวีมีวเราะบอง	นองไปคูบานพี
เกียสตูงกรีก	ค่านามากมาย
ทโม้แจญตี	จอมปลวกออกน้า
คองร้วทโฮ้ยเคีย	หอยวังเป็นคิน

การกล่าวที่เกิดขึ้นจริงว่า นำออกจากจอมปลวก หรือ นองไปคูบานพีค่าน่า
มากมายนั้น เป็นการกล่าวถึงความรอนในเคื่อนหา ซึ่งรอนจิดมาก และการกล่าวถึงการ
ค่าน่าในหนานี้เป็นการ เน้นอารมณ์สนุกสนานเท่านั้น ซึ่งลักษณะการกล่าวเช่นนี้เป็นการกล่าว
ซัดกัน

เพลงตรรก

คังเคาเฮยรปเลิง ๆ	หัวหนาเอยรปขึ้น ๆ
หม้อตคัมจิง	มกักเค่า
งกฉิมค้อดจเอ็ง	อมถึงกระดูก
ทเม็ญเวียป้อนเค่	พันมันเทาเหล็ก
พเน่เวีย ป้อนเค็ง	คามันเทาหวาน
งกฉิมค้อดจเอ็ง	อมถึงกระดูก
มันร๊ะโกนเค็ย	ไม่รอกคูกกระมัง (ลูกไม่รอกกระมัง)

กล่าวถึงสิ่งที่เกินจริงในบทนี้เป็นการเน้นอารมณ์ขัน ในวงตรรก ที่ผู้ร้องต้องการให้ผู้ฟังสนุกสนาน นั่นเอง

1.2.3 การกล่าวทวนองซ์กัน (Paradox) ปรากฏในเพลง
พื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ เช่น

ทวนองเพลงกันจัญเจ้ตูจ

กันจัญเจ้เอย	เจ้าเขียคเอย
ลูกตมกันจัญเจ้	กระโคคเกาะกัน
โกนปชาโจลเค่	ลูกเขยเขานอน
แม กเม่ลอมมี	แมยายจองคูก
แม เนียงจี เนียง	แมนองคานอง
แมบองจี บอง	แม่พิคาพิ
จี จองตันดอง	คาคองกันไว้
ออยบองบานเนียง	ให้พิไคนอง

การกล่าวถึงลักษณะพฤติกรรม 2 อย่าง ไม่ได้คล้อยตามกันเลย แมเนียงจี เนียง
แมบองจี บอง จี จองตันดอง ออยบองบานเนียง เป็นการกล่าวขั้กันนในพฤติกรรม 2 อย่าง
คังกล่าว

เพลง อันของขแมญู้

ขแมญู้ขแมญู้ขแมญู้	ผู้หญิงผิวขาว
แม่เนียงปิ้งคั้ง <small>๗-๕๑.๙</small>	แม่มองกักขัง
กน็องเวียงขแมญู้	ห้องวังสำริด
คางลือหมอकार	ช่างบนดินดินดาน
คองกร้อมเคี้ยเอ็ด	ช่างกลางดินเหนียว
กน็องเวียงขแมญู้	ห้องวังสำริด
เทอแมะบองโจลมาน	ทำอย่างไรที่เข้าได้

คำกล่าวที่ว่า ช่างบนดินดาน ช่างกลางดินดินเหนียว นั้น เป็นลักษณะการกล่าวทำนองซ้ำกันของสิ่งของ 2 สิ่งที่ใช้ประกอบเป็นตัวอาคารบ้านเรือน ซึ่งเป็นลักษณะซ้ำกับความเป็นจริง

ทำนอง เรือมอันเร จังหวะจึงมูย

มี วีขคุม	กูเมมมีคกริม
มี พนม ขตุล	กูญเขาสูงใหญ่
ขคั้งเปรียะมูล	หวนน้ำมูล
แมะบองเอียนมอลอง	ทำอย่างไรที่กล้าข้าม
คีวีเรียะขเมอเพลิว = ๗๗	น้ำต้นแคชา
คีวีเจรวี ขเมอมมอง	น้ำลึกแคหนาแขง
แมะบองเอียนชลอง	ทำอย่างไรที่กล้าข้าม
โมรวัขแมญู้เค็ง	มาหาผู้หญิงบาง

การกล่าวซ้ำกันระหว่าง สภาพความเป็นจริงที่กลบกัน คือ น้ำต้นแคชา น้ำลึกแคหนาแขง ทำอย่างไรที่กล้าข้าม

1.2.4 มีภาพในจิต (Image) เพลงพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์
 ในบางเพลงได้แสดงลักษณะการใช้คำให้เห็นลักษณะสิ่งที่ยบรรยาย หรือเกิดความคิด ความ
 รู้สึกจากถ้อยคำ เช่น

เพลง ทำนองรำพ่าย

เนียงแจ๋ญเฒิว่คองคี	น้องออกไปตักน้ำ
บองมีเฒิว่เซย	พี่ๆไปแล้ว
กัมปล้องแกจปกายปรี	เปล่งปลั่งเหมือนดาวประกายพรึก

การเปรียบเทียบความสวยของหญิงสาว เปล่งปลั่งสดใส เหมือนดาว
 ประกายพรึก นั้น ทำให้เกิดภาพในจิต เห็นความเปล่งปลั่งสดใสของหญิงสาว

ทำนองเพลง สักรวา

ชั้วราปกามริจ	สักรวาคอกพรึกไทย
จัวะหมักกันคัก	สูบยาเส้นเป็นดวง
คะเมียนคมเซาะ	ไม่ทำเป็นกอน
กโมมวเราะบอง	สาวบ้านพี่
บานปลไคย้อฮ	ไคฉัวหมค
เนิว่แคบองกันล้อฮ	อยู่แต่พี่เป็นหนุ่ม
ปชวรอปลัยยม	ยื่นกอคมีอรองให้

ลักษณะของการใช้คำให้เห็นสภาพความว่าแหว อางวางของชายหนุ่ม

พี่ชาคกนรัก

ทำนองเพลง ปกากรันเจ้

บองป๋อป๋อน้องคัย	พี่กระทบบมือ
ปเคียงคัยชเวง	ปะทะมือชาย
เนิวปเคียงคัยซคัม	อญปะทะมือชวา
บะอ้อตม เรียมปรัม	หักนิ้วหง้า
บองคัมยวันองทเมญ	พี่คักเอกับพัน
ปเคียงทเมญลือ	ปะทะพันบน
เนิวปเคียงทเมญกร้อม	อญปะทะพันล่าง
บะอ้อตปฮาม	หักหมด
ชเรียมเคิงบานเคิวก็	ผู้หญิงบางได้เขาไป

เป็นการกล่าวที่ให้เห็นภาพความยากลำบากของชายหนุ่ม ที่กองกอดผู้
กับอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้โคหญิงคนรัก

เพลงกล่อมเด็ก

นะ โอ้ยอาจจ	นกะไร นกะปุก
รวีมีคามวโลก	หากินตามสบาย
ซัน เรือมคคุณโทม	เพื่อตัวเคิบใหญ่
ก้วยก็ก้วย	เขาดีเขาหุบ
ซัน เรือมคคุณโทม	เพื่อตัวเคิบใหญ่
ซนองคุณ ก๊วง	สนองคุณเขาคัน

เป็นการกล่าวที่ให้เห็นภาพความขมขื่นในชีวิต และจารีตประเพณี

เค'เอยเค'เทีว	นอนเอนนอนไป
ออยลัวะ'กอมมูน	ให้หลับอวยารองให้
ทุ'ออยวเรียเนิว	หิงให้ลูกออย
เนียงเอยเนียงแม	ลูกเอยลูกแม
วเรียเอย'กอมมูน	หญิงเอยอวยารองให้
ทุ'ออยโกนเนิว	หิงให้ลูกออย
อเนิตแมระ'เอย	สงสารมากเหลือเกิน

เป็นการกล่าวรำพึงรำพันของแม่ที่ทองหิงลูกให้อยู่คนเดียว แสกงให้
เห็นถึงความรักความห่วงใยที่แม่มีต่อลูกอย่างมาก

1.2.5 อุปมาอุปไมย (Imagery) มีทั้งภาษาเปรียบเทียบที่เป็น
อุปมา (Simele) และอุปดักขณ (Metaphor) เช่น

อุปมา (Simele) ปรากฏในบทเพลงพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ เช่น
เพลงไหมโรง ทำนองรำพาย

อเวียขเคิงจัมปรีว	หญิงบางประเปรี้ยว
เนียงบ้องคองบับคัว	น่องคลองคองสไบเขียว
เนียงแจญเคิวคองคี่	น่องออกไปคักน้ำ
บลงมี เคิวเฮย	พี่คู่ไปแล้ว
กัมปล้องแค้จกายปรี	เปล่งปลั่งเหมือนดาวประกายพริ้ว

เปรียบเทียบอุปมา ความเปล่งปลั่งของหญิงสาวเหมือนดาวประกายพริ้ว

เพลง ฐคดี

บองค้อฮกแอลออย	พี่ชู้ไกลให้
ออยวอแค้จกแฮ	โหลวเหมือนกา

เปรียบเทียบความขาวของหญิงสาวเหมือนกา เป็นลักษณะการใช้อุปมา

ตรงกับความเป็นจริง 9

เพลง คเมาแม่

มู๋ เนียงลออซรีป

หนานองสวยแจ่ม

เนียงลออแก้้คุมตีป

หนานองสวยเหมือนน้อยหนา

เปรียบเทียบอุปมา ความสวยของหญิงสาวเหมือนน้อยหนา

เพลง กันจัญเจ่ ฑูจ

แม่เนียง เกียลบอง

แม่นองทีเคียนที

ทาจองมเลี้ยว เปรี๊ว

เหมือนกับตนกระเพรา

เปรียบเทียบอุปมา ผู้ชายเหมือนกับตนกระเพรา

เพลง เรือมอันเร จังหะ มลปโคง

มลปโคง เอย

รมมะพร้าว เอย

คโชลแก้้พนม

สูงคัจญเขา

เปรียบเทียบอุปมา ความสูงของตนมะพร้าวเหมือนญเขา

เพลง ทรค

บองชลัญชแระคชโลต

พี่รักหญิงบริสุทธี

แก้้ไซค้อมป้าง

เหมือนไหมใส่กระบอก

เปรียบเทียบอุปมาความบริสุทธิ์ของหญิงสาวเหมือนไหมใส่กระบอก

เพลง กลอมเค็ก

แซเรี่ยเอยบองชคายกโม้ม

หญิงเอยที่เสียตายนาง

แก้้จเจ เนียงกลาย

เหมือนกล้วยเปลือกหนา

ชเกียลเฉยคุมเคิม

กำลังจะสุกบนต้น

เปรียบเทียบ ความเคิบโตหญิงสาว อุปมาเหมือนกล้วย

เพลง กล่อมเด็ก

ซันอสนึ่งงกโม้ม	ส่งสารน้องสาว
เท้เทวี ก้อมยุม	นอนไปยาร่องไ้
คเป็ดแฉ่จทรอยคุม	แกมเหมือนมะเขือ
จำ	

เปรียบเทียบความเปล่งปลั่งของแกมลูกเหมือนมะเขือ

การใช้อุปมา (Metaphor) ของจังหวัดสุรินทร์

การใช้อุปมาในบทเพลงพื้นเมือง

เพลง ตรก

ปโชนแรวแญมย	น้องหญิงคนเดียว
เจียรวยค้อเบอง	คือกรวยดอกไม้ของพี่
กอน	

เปรียบเทียบหญิงสาวเป็นกรวยดอกไม้

เพลง นอรแกว

โหม่ ^{ตา} ^{เพียง} ณะเนียวเมียร	ขอทราจนองทอง
เจิก นองแฉ่เบียร	ใจเหมือนพระ

เปรียบเทียบหญิงสาวเป็นทอง เป็นลักษณะของการใช้อุปมาเปรียบเทียบ

เพลง งูกี้

จทมายลายลี้ เจียรชอน	จทมายลายลักษณะอักษร
จอลปโชนมูมเจียรเจียรคูเปรง	ทิ้งน้องบุญ

เปรียบเทียบ หญิงสาวเป็นบุญ เป็นลักษณะของการใช้อุปมา

1.2.6 การใช้สัญลักษณ์ (Symbol)

อีริก ฟรอมม์ นักจิตวิทยาคนสำคัญของโลก ได้ให้คำนิยามภาษาสัญลักษณ์ว่า ภาษาสัญลักษณ์คือ ภาษาซึ่งประสบการณ์ภายในความรู้สึก ตลอดจนความคิดถ่ายทอดออกมาเหมือนกันว่าเป็นประสบการณ์ที่รับรู้จากโลกภายนอก ด้วยประสาทรับความรู้สึกเป็นภาษาที่มีความแตกต่างทางตรรกวิทยา จากภาษาที่เราทุกคนอยู่ในชีวิตประจำวัน เป็นตรรกะซึ่งไม่จำกัดอยู่เฉพาะเวลาและสถานที่ แต่ขึ้นกับระดับมากน้อย ความสัมพันธ์ เชื่อมโยง เป็นภาษาสากลเพียงชนิดเดียวที่มนุษยชาติพัฒนาขึ้นมาเหมือนกันหมดในทุกชาติ ทุกภาษา ตลอดระยะเวลาแห่งประวัติศาสตร์ เป็นภาษาซึ่งมีไวยากรณ์ และวากยสัมพันธ์ในตัวเอง

เขาได้จัดแบ่งสัญลักษณ์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สัญลักษณ์ ตามธรรมเนียมนิยม Convention Symbol เป็นสัญลักษณ์ที่เรารู้จักกันดีที่สุด เพราะเราใช้อยู่ตลอดเวลาในชีวิตประจำวัน เช่น คำว่า "เตา" เราเข้าใจทันทีว่า คำ ๆ นั้นหมายถึง สัตว์ชนิดหนึ่ง ครึ่งบกครึ่งน้ำ มีสี่ขา มีลำตัวเป็นกระดูกแข็งหุ้มโดยรอบ สามารถหดหัวและแขนขาเข้าไปอยู่ในกระดูกได้

2. สัญลักษณ์ชนิดบังเอิญ (Accidental Symbol) เป็นสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และประสบการณ์ของบุคคล สัญลักษณ์นี้โดยเนื้อแท้แล้วไม่มีความสัมพันธ์อันแท้จริงกับสิ่งซึ่งมันเชื่อมโยง เช่น นาย ก. เคยรักผู้หญิงคนหนึ่ง เป็นชาวจังหวัดจันทบุรี แต่ต่อมาเกิดพลัดพรากจากกัน ประสบการณ์ของนาย ก. เกี่ยวกับจังหวัดนี้ เป็นประสบการณ์ที่โศกเศร้าและฝังอยู่ในจิตใจของ นาย ก. ทุกครั้ง เมื่อนาย ก. ได้ยินคำว่า "จันทบุรี" กลายมาเป็นสัญลักษณ์ของความเศร้า ทั้งที่โดยแท้จริงแล้วคำว่า "จันทบุรี" สำหรับคนอื่นไม่ได้หมายถึง ความเศร้า

3. สัญลักษณ์สากล (Universal Symbol) เป็นสัญลักษณ์
 ชนิดเดียวที่มีความสัมพันธ์อย่างแท้จริงกับสิ่งซึ่งมันเชื่อมโยง มีรากฐานมาจากประสบการณ์
 ความคล้ายคลึงระหว่างอารมณ์ และความคิดกับประสบการณ์ภายนอก ที่รับรู้ผ่านประสาท
 รับความรู้สึกร่วมกัน¹

ในบทเพลงพื้นเมืองจังหวัดสุรินทร์ การใช้สัญลักษณ์เชิงจิตเป็น สัญลักษณ์สากล
 (Universal Symbol) นั้น มีดังนี้

สัญลักษณ์ ที่หมายถึง	หญิงสาว	เช่น
	ปลา	ดอกไม้ เช่น เพลงปลากรับใจ
	ปลารี่ ปลากรูย	ดอกไม้บาน ดอกไม้โรย
	เนื้ยะ นาคีกรรอย	ใครเดินตามหลัง
	วิธี ปลาบองพอง	เก็บดอกไม้ที่กล้วย
เพลง	เรือมอ้นเร	งัวหวะ ชาปลาน
	บองชคายปลานะ	พี่เสียคายดอกไม้
	บองชจอลปลาตแพ้ย	พี่สูงคอกไม้
	บองมันจอลปลาจ้อ	พี่ไม่ทิ้งคอกเก่า

เซ่ซัง	นกแก้ว	หมายถึง	หญิงสาว	เช่น
เพลง	คเมาแพ			
	เซ่เอย	เซ่ซัง		นกแก้วเอย นกแก้วแสนเซ่อง
	เซ่จ้อยปีเวียง			นกแก้วลงจากวัง
	เจอะเจวยี่ลีป			ลงกลืนลูกไทร

สัญลักษณ์ ที่หมายถึง กระจุก หรือ พ่อแม่ อันเป็นที่พึ่ง
 ใช้สัญลักษณ์ มดปล้อง ร่มมะพร้าว เช่น

¹Eric Fromme. The Forgotten Language. (New York: Grone Press Inc.)p7
 อ้างถึง ใน สุทัศน์า สุจนายา "เพลงปฐิพากย : การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิเคราะห์" (วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523) หน้า 128-129.

เพลงเรือมอันเร จังหวะ มลปโคง

มลปโคงเอย	รมมะทราวเอย
คโฆลเค็จพุม	ตุงคจกชเา
มลปโคงชเวาะโใหม่	รมมะพราวบานใหญ่
ชยมมเคา	รวมเป็นสาขา

สัญลักษณ์ ในทางเพศ เช่น ใช้กับกระโดดเกาะกัน เช่น

กันจัญเจเอย	เทียบเอย
ดูตมกันจัญเจ	กระโดดเกาะกัน
โกนปชาโจลเค	ดูกเขยเขานอน
แมกเม ^{ลอมมี} _{ควบ มี}	แมยายจองดู [?]

1.2.7 การใช้คำประเภทสร้อยคำ ในบทเพลงพื้นเมืองของ
จังหวัดสุรินทร์ ใช้คำประเภทสร้อยคำทุกเพลง เป็นการเน้นให้บทเพลงน่าฟัง น่าสนใจมากขึ้น
สร้อยคำที่ปรากฏทั่วไปในเพลงพื้นเมืองสุรินทร์ เช่น

โฆงซารบองเอย	คูรักพี่เอย
โฆซาเนียงเอย	โอร้องเอย
ลอรเนียงเอย	น้องคนสวยเอย
ซาริกาแกวเอย	เจานกขุนทองเอย

1.3 เนื้อหาของเพลงพื้นเมือง จังหวัดสุรินทร์

1.3.1 เนื้อร้องกล่าวถึงธรรมชาติ เพลงพื้นเมืองจังหวัดสุรินทร์ส่วนใหญ่
จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ธรรมชาติเกือบทุกเพลง เช่น

เกี่ยวกับหรือกล่าวถึง วัน เวลา

เพลง อัญมณีของขนิษฐา

หงษ์ยลเงียง จัควัน ตะวันเย็นโพลเพล
 บองแจญ รินม้วน ฟือออกเรียนคาถา

ในเพลงอื่น ๆ จะกล่าวถึงลักษณะของวัน เวลา เช่น หงษ์ยลเงียง
 ตเจียะ ตะวันเย็น คำลง หงษ์ครื่องศรอป ตะวันตรึงเที่ยง

เกี่ยวพัน หรือกล่าวถึง คินฟ้าอากาศ เช่น

เพลง เรือมอันเร จังหะ เกรนครู ห่านองอ้ายพิมพ์วง

ชตุ่ม มีจิต อากาศมีครุ่ม

คเมามองบัต นองคำของพี

ซัดเคี้ยวพานนา หายไปไหน

เพลง เรือมอันเร จังหะ จังปรี กล่าวถึงคินฟ้าอากาศ

ปกั้วรเลื่อนแอกโฆง ฟาดันทางทิศไต้

เพลง จริญันตุง กล่าววา

ปกั้วรเลื่อน ล้อฮอ ฟาดันสนัน

กคามกรอปีเพาะ ปลูกจากคม

เพลง ตรต กล่าววา

แคแจต กเคา ครัง เคื่อนหา แคครอน

แคปรังกเคาแอง เคื่อนนาปรังแคครอน

เกี่ยวพัน หรือกล่าวถึง พืช และสัตว์ต่าง ๆ เช่น เพลงกโนปคิงต้อง

อา โคนปดิ่งต๋อง	ตักเตนคำซ่าว
ซี้ชเลอะร่แซย	กินใบไม้ไผ่
กระम्मญกัณล้ออเม้ย	สาวหนึ่งหนุ่มสาม
บานเท้วเนี้ยะนา	โคไปผู้โค

เพลง

กัณจัญเจ้จู้จ	
กัณจัญเจ้เอย	เจ้าเขี้ยคเอย
ดูตมกัณจัญเจ้	กระโคคเกาะกัน
โกนปชาโจลเค้	ดูกเขยเข้านอน
แมกเม้ลอมมี	แมยายจองกู

ทำนองเพลง สักกรวา

ซั้วรวาปกากันโลงคะแมร	สักกรวาคอกมันเขมร
เนียงแซรอมแปร	นองเสเพลง
ร้วตคามปรืออ	วังคามผู้ชาย

เพลง

จรัญชันตุจ	
ชันตุจ บองคัก	เบ็คพีซาค
มองนุจเท้วคาม	พีค้ำไปคาม
บองชวาป็นเรียม	พั้งมضانกอสวะ
ปะกคามกัณจ้อ	ดูกปูแก

เพลง

กลอมเค็ก	
แมวเอย ก้อมคักเนียงนอ	แมวเอยอยากัณองพนอ
กโม้มเอยเนียงกโม้ม	สาวเอยนองสาว
ค้อลนา เนียงโท้ม	ถึงไทน์องโท้ม

จบ

1.3.2 เนื่อร้องกล่าวถึงตำนานต่าง ๆ

ในเนื้อเพลงพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ กล่าวถึง
ตำนานต่าง ๆ ในบางเพลง เช่น

ตำนานเกี่ยวกับสถานที่

เพลง โมเวงงูศักดิ์

โมเวงงูศักดิ์

มาอาบนํ้ากันเถาะ

งูครอเปี้ยเป็ยอง

อาบที่หนองเป็ยอง

หนองเป็ยอง นี้ ชาวเขมรกัมพูชา เรียกว่า ครอเป็ยงเป็ย เป็นชื่อ
หนองนํ้ากายสิทธิ์ อยู่ทางตอนใต้ของรัฐเสียมราฐ ซึ่งชาวกัมพูชาเล่าเป็นตำนานว่า ใน
สมัยโบราณ เจาชาย และเจาหญิง 2 องค์ ได้มาอธิษฐานจะขอสัจต่อกความรักซึ่งกันและ
กัน หากใครไม่เชื่อตรงก็ขอให้ตายในหนองนี้ ต่อมาทั้งสององค์กระโดดลงไปในหนอง
ทั้งคู่ไม่ตาย อยู่ต่อมาทั้งสองเห็นว่า โลกนี้ไม่มีความสุขเลย จึงอธิษฐานขอตายในหนอง
ร่วมกัน อธิษฐานเสร็จแล้วทั้งคู่กระโดดลงไปในหนอง ตายในหนองนํ้านั่นเอง ¹

การกล่าวถึง สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ในบทเพลง เช่น

เพลง กันจัญเจ้ตูจ

บองเจจี่เจ็ย

พี่ทำเป็นคนดี

มดุษเลอะโหม

พลุไม้ใหญ่

กมวกร้อมชลาชเว็ย

ซึ่งหมากชวา

ชลาชเว็ย ^{กมวกร้อม} เป็นชื่อหมากที่มาจากประเทศชวา ทำจากยางสีดำ

ขนาดสี่เหลี่ยม 2 นิ้ว เมื่อเคี้ยวกับหมากพลุก็จะเป็นสีแดง

¹ สัมภาษณ์ อนันต์ นารดงาม , ชาวเขมรอพยพผู้ช่วยพัฒนาชุมชน ต.ตาเบา
อ.ปราสาท จ.สุรินทร์, 11 กุมภาพันธ์ 2524.

ใน เพลง อมฤ

ปคัมกัวลตังกัวค

สังค้อม

ปคัมเปริอคจมนอง

สังปมเชือกหนังควาย

มี คเมาบองพอง

กุนองคำให้พี่ควาย

เปริอคจมนอง หมายถึง เชือกที่ทำควายหนังควาย

1.3 เนื้อร้องเป็นการเกี่ยวพาราตี ปรากฏทั่วไปในเพลงพื้นเมืองเป็นส่วนใหญ่

เพลง คเมาแม่

ชเรียคเมาคัมเนิรอน

ผู้หญิงผิวดำเกินกัม ๆ

คะมูจโปน

กมหนาเศร่า ๆ

คเมาบองเนอยนะ

น้องคำพี่เห็นอยนะ

เบอบองบานเค็ว

ถ้าพี่ได้ไป

เก็รอนบานจุกคัลย

คงจะได้ช่วยบาง

ในเพลงพิธีกรรม เช่น มั่วค นั้น เนื้อหาของเพลงเป็นการเกี่ยวพาราตี

เช่นกัน เช่น เพลงซาปคาน

ปกาศยเปริยสปกา

คอกเอยคอกพระ

กัคกานโงนา

เก็บไคว้นไทน

บองมันจอลปกาศย

พี่ไม่ทิ้งคอกไม้เลย

1.3 เนื้อร้องรำฟิงรำพันถึงคนรัก เช่น

ชเรียชเคิงจัมเปิร

ผู้หญิงบาง ๆ

เนียงคะมูออนนุม

น้องกมหนารองไท

บองรีปฎูรเค็ช

พี่เตรียมวัวเก็ย

ปชวรจรีญจุม

ตั้งไว้เรียงราย

เนียงคะมูออนนุม

น้องกมหนารองไท

กัคตามมองปีกรอย

คิดถึงพี่อยู่ข้างหลัง

1.3 เนอร่องถักพอคควาณเรัก เซน

เพลง กั้นเตรีย

ชเรี้ยลออเจ็คคเมา	ผู้หญิงงามใจค่า
เว็ยมินเตรากการ	มันไม่ถูกคอง
กักปคักจัว	คักชาคชีวิต
เอ็คคเม็ยนปราเน็ย	ไม่คิกปราณี

ในเพลงกล่อมเด็ก

ชระแอมชมค่นอก	คนผิวสีน้ำกาล
เน็ยะลวงป้อค	คนลอลวง (โกหก)
ออยปโอินลวงปราณ	ไหนองเสียตัว

1.3 เนอร่องไหคคชีวิต เซน

เพลง นอรแกวกดา

ปโอินเม็ยสประลิ่ง	นงหนาทอง
เน็ยงก้อมม็อกตามชคัง	นงอยาตามหอย
เน็ยงก้อมแอมตามทง	นงอยาหันตามตะวัน

เป็นการกล่าวเตือนไหคคสอนใจอย่างหนึ่ง คือ อยาเป็นคนหูเบา

อยาเชื่อคำคนงาย

คุณค่าทางกานสังคมวิทยา

บทเพลงพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่แสดงถึงลักษณะวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตประจำวันไว้มาก เช่น

1. กล่าวถึงงานประจำวันของหญิงสาว

ทำนองเพลง ร่มพาย

ซเรียม เค็งจัมปรีว

หญิงบางประเปรี้ยว

เนียงบ็องคองมัยคิ้ว

น้องคลองคอสไบเขียว

เนียงแจญเคิวคองตี

น้องออกไปตักน้ำ

การกล่าวถึงหญิงสาวออกไปตักน้ำ เป็นงานในหน้าที่ที่ท่งทำ

ในประจำวันของหญิงสาว

เพลง อันซองชเนญนุ

ทงยัลเงียจกซี้ด

ตะวันเย็นต่ำลง

เนียงปกรวัระคเนีย

น้องพิเคราะห์กัน

ปกรวัระคเนียบานแกรด

พิเคราะห์กันได้มาก

เนียงแจญเคิวรว้อฮ

น้องออกไปหาพื้น

2. กล่าวถึงอาชีพของผู้คนในสังคม

อาชีพทำนา เพลง งูคตี

กิตเฮยแซนกัก

นิกเฮยแสนนิก

กักกเมียนคัมเนีย

คิกไปสรวัก

กักน็องแฮทวแรเปริย

นิกจะบุกเบิกนาป่า

อาชีพทกลองฆาง เพลง ทรต

ยองเฮยเนียงยอง

น้องเฮยน้องยอง

รีปปกัมออยบอง

เตรียมศาลพิธีให้ท้วย

บองแจญเคิวเปียะ

พี่ออกไปทกลอง

จิงเจ็อนปกัม

เทาเหยี่ยมศาลพิธี

คัยกันกอทเนียะ

มุดทกลอง

บองแจญเคิวเปียะ

พี่ออกไปทกลอง

ลือกนองพนมเวง

บนหลังเขายาว

3. คำนิยมของสังคม จากบทเพลงพื้นเมืองจังหวัดสุรินทร์ แสดงถึงค่านิยมของสังคมในคามต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ค่านิยมการเลือกคู่ครอง การเลือกคู่ครองในเพลงพื้นเมืองสุรินทร์ กล่าวชมหญิงผิวดำ มาก เช่น

เพลง อมตู่

บองอมตู่'เคี้ยว	พี่พายเรือไป
แต่รียจวาถูกเปรียต	ปลาชิวกระโดดพรุ
บองชแ'ปคัมเฉียต	พี่รองส่งญาติ
มี คเมาบองพอง	คุณองคำให้พี่ควย

เพลง เรือมอันเร   จังหวะ เกวีนครู

ชคุมมี'จิต	อากาศมีคกริม
คเมาบองบัก	น้องคำพี่หายไปไหน
ซักเคี้ยวทานนา	หายไปทีใด

เพลง ทรก

ช่นอชช'รียชอ	ส่งสารหญิงขาว
ลออเจียงช'รียคเม	สวยกว่าหญิงดำ
ปะ'เปรงปะ'มเชา	ทาน้ำมันทาแป้ง
ช'รียคเมาลออเจียง	หญิงดำสวยกว่า

3.2 ค่านิยมความเป็นผู้นำของผู้ชาย ลักษณะความเป็นผู้นำครอบครัวของชายสะท้อนให้เห็นในเพลงพื้นเมือง เช่น

เพลง เรือมอญเร จังหวะ จังหวะ

ปกั้วร่เลื้อนแอกโมง	ฟ้ลันทางทศไค
คี่ แม้ดลุง	นำโหลหลาก
บองร้วคภูกะ	ฟ้หลาบโสบลา
เมื้อนเออิรจัมเปียะ	โกบินคิก
บองร้วคภูกะ	ฟ้หลาบโสบลา
นเจิมขเรี่ยชเคิง	มาเลียงนุหึงบาง

3.3 คำนิยม ยึดมั่นในจารีตประเพณี เช่น

เพลง อ้นของขณณญู

เนียงเคิรตามเพลิว	นองเคิรตามทาง
ญเยี้ยปี่ริงบร้อช	พูคถึงเร่องนุชาย
เนียงมันแกอญคูนค้อช	นองไมกล้วค้วมิด
คูนเนียงจี้มเรี่ย	ค้วนองเป็นหึง
คูนบองจี่บร้อช	ค้วฟ้เป็นชาย
ค้อชปี่รเวียกเคี้ย	มิดสองสามคคี
คูนเนียงจี้มเรี่ย	ค้วนองเป็นหึง
ค้อชมนองอ้อลที้	มิดครั้งเคี้ยวอายุเขา

เป็นคำกล่าวที่สะท้อนให้เห็นถึงจารีตประเพณี ห้ามหญิงสาวพูดถึงชายหนุ่มคนใด เพราะถือว่าเป็นความผิด และสะท้อนให้เห็นถึงความอิสระในการเลือกคู่ครองของหญิงสาวควย การห้ามหญิงสาวกล่าวขวญถึงชายหนุ่มเปรียบเสมือนห้ามหญิงสาวไม่ให้เลือกคู่ตามใจตัวเอง ท่องใหญ่ใหญ่จักการให้ สังกมถ้อว่า หึงสาวคนใดแต่งงานหลายครั้งหรือมีคู่หลายคนไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องที่น่าละอายเป็นอย่างมาก

4. ความเชื่อในสังคม ลักษณะความเชื่อ ปรากฏในเนื้อเพลง คือ

4.1 ความเชื่อทางไสยศาสตร์ เช่น

เพลงอันมองขแมณูญ์

ทงยลเงียจขควัน	ตะวันเย็นโหดโหด
บองแจญวันม้วน	พ้ออกเรียนคาถา
วันมฮาชาลาลูป	เรียนคาถาสะกจจิก
วันทงยมินบาน	เรียนกลางวันไม้ไค้
บองขวันยุปล	พ้อเรียนกลางคืน
วันมฮาชาลาลูป	เรียนคาถาสะกจจิก
บงอนจิกขเวีย	อนใจหญิง (ใจหญิงอน)

4.2 ความเชื่อในศาสนาพุทธ เชื่อเรื่องบุญ เรื่องกรรม เช่น

เพลง กั้นเทรีย

อเน็ปร้อยบอง	ส่งสารพี่
นี่คือแฮกกรรม	นี่คือเหตุกรรม
แก้ดเมียนปจัมกาย	พี่มีประจำตัว
เบรงเนียเคอะเนือม	บุญนึ่งน้ำ
ปร้อยบองก้อลเฮย	ตัวพี่ดังแล้ว

4.3 ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ คือเชื่อในเรื่อง เทพเจ้า

เพลง จรีญนอรแก้ว

ไอ้อ่องเตี้ยวคา	ไอ้อองค้ทเวทคา
เนิวช้อปโลกา	อู่ท้วโลกา
พเยียน คณุมเกริน	พยานชากลาว
เบอมองทอรรถ	ถ่าพ็ทรรถ
ป้คป้ต้เนียงเกิน	โกทกน้องเกิน
ออยมธาเจริญ	ใหม่หาจำเริญ
โจดโมกัมเล็ย	เขามาทำลาย

ตอนหนึ่งกล่าววา

อ้อองแตเปริยธเจ้า	อองค้แคพระเจ้า
ชางยั้งมันเปลา	สร้างเราไม่จริง

คุณคาคานจรียศาสตร์

คุณคาคานจรียศาสตร์ปรากฏในเพลงพื้นเมืองสุรินทร์ แสดงถึงลักษณะความประพฤติที่ผิดจารีตประเพณี เป็นความประพฤติที่สังคมไม่ต้องการ เช่น

เพลงสักรวา

ชั้ววาปกาคันโลงคแมร	สักรวาคอกมัน้เขมร
เนียงชเวอัมแบร	นองเสเพล
ร้อคตามปรีอ	วังตามูช่าย
แมจิปเคา	แมคาสังสอน
เนียงทามนายค้ออ	นองวาแมมคิ
เนียงร้อคตามปรีอ	นองวังตามูช่าย
จนคนองคมาร	จนหลังออกจาง

เป็นการกล่าวประณามหญิงสาวที่ทำผิดกฎจารีตประเพณี ถือเป็นความผิด

คุณค่าทางจิตวิทยา

คุณค่าทางจิตวิทยาที่ปรากฏในบทเพลงพื้นเมืองสุรินทร์นั้น เป็นการแสดง พฤติกรรมการเก็บกดของตน ดังที่กล่าวแล้วว่า ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ فروยด์ เชื่อว่า โครงสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์เรา นั้น ประกอบด้วย อิด (id) อีโก้ (ego) และระบบ ซุปเปอร์อีโก้ (Super ego) กลไกการต่อสู้ของระบบอีโก้ (ego) ต่อระบบ อิด (id) และรวมถึงกลไกของการป้องกันต่อสู้ของระบบซูปเปอร์อีโก้ต่อระบบอีโก้ เราเรียกว่า กลไกการป้องกัน (Defense mechanism) ซึ่งเป็นมาตรการในการต่อสู้ป้องกันความกดดัน ทางจิตใจของระบบอีโก้ นั้น เราเรียกว่า กลไกการป้องกันของอีโก้ที่สำคัญ ๆ ก็มี การเก็บกด (Repression) การขับส่งความผิด (Projection) ปฏิกริยาตอบโต้ (Reaction formation) ถอยหลังไปสู่ชีวิตแต่หนหลัง (Regression) และการ ชงกั๊งหรือหยุดอยู่กับที่

ลักษณะการเก็บกด (Repression) ของชายหนุ่มในบทเพลงพื้นเมือง จังหวัดสุรินทร์ ส่งปฏิกริยาตอบโต้ให้เห็นถึงสัญชาตญาณความตาย (Death) คือ ความการราว (aggression) เช่น

การไทรายฝ่ายตรงข้าม ปรากฏในเพลง ตลก

ปักษ์ว่เลื้อนจระจกแฉง	พำลันทางทิตเซมร
ลี้เปี้ยแฉง ๆ	ไคยีนคำแฉง ๆ
จ้อเนือมป็นรา	คนแกพพราก
คัยชคัมชทุยแปรง	มือชวาทุนแปรง
คัยชเวงชทุยกร่า	มือชวายทุนหวี
จ้อเนือมป็นรา	คนแกพพราก
จันบ่าปหม้วน	คนแกเน่ม ่าปหมัก
ทลี้ยะเคิวนรวัระ	ตกไปนรก
ฉันคัวะบรีจ้วน	ล่ำบักที่สุด

จับนู๋บาปหมื่น	คนแก่นับบาปหนัก
ปรัมปิลคองขโนด	เจ้าครั่งชนวน
นเจ็ญเมีย	เลี้ยงวัวตัวเมีย
ซดป้อฮตองกรอด	ตายหมคหังคอก
นเจ็ญขโมด	เลี้ยงวัวตัวผู้
ออยจอรเว็ญจ	ให้โจรมาขโมย
เบอเกิตกะกเนียง	ถ้าเกิดเลี้ยงใหม่
ออยซดป้อฮตองกร็อง	ให้ตายหมคหังกระดง

การแสดงความเก็บกต ด้วยการซัดส่งความผิดให้ผู้อื่น เป็นลักษณะของการ
แสดงความก้าวร้าวอีกอย่างหนึ่ง เช่น

เพลงกันจัญเจ็ญจ

เนียงจันตญูจกิจ	น้องยักษ์โปก
วีวคโมป้อแลจ	วิ่งมาทางทิศตะวันตก
แค็ยกัจเค็คคนอง	กินทรายตึกหลัง
มนายเฮยโกนคูด	แม่เฮยคูดลม
อ้อแลจกัวลโคง	ตะวันตกโคนมะพร้าว
คางตโมงกัวลชนวน	ทางทิศใต้โคนสวน
มนายเฮยโกนคูด	แม่เฮยคูดลม
ซรวลเจ็คโกนนะ	สบายใจคูดนะ

พฤติกรรมที่แสดงถึงความกักกันทางจิตใจของระบบอีโก้ ภัยการถอยหลัง
ไปสู่ชีวิตที่หลัง (Regression) กิ่งเพลงสักรวา

ชั่วร้ายปกามริจ	สักรวาคอกพริกไทย
เกิฏฺหเม็ยจอลจัส	เห็นใหม่ถึงเก่า
เน็ยงมินนิกเน็ย	น้องไม่คิดถึง
ปีเคิมเคิมเม็ง	แตกอนเก่าโน้น
ลิ่งพองคเน็ย	เล่นควยกัน
มินกวรเคล็ยคเคล็ย	ไม่ควรหางเหิน
ปีครูงเคิมเคิว	จากอกฟ้าไป

ลักษณะพฤติกรรม แสดงถึงสัญชาตญาณชีวิต (Life Instinet) ความ
ทฤษฎีของฟรอยด์ ซึ่งหมายถึง ความต้องการทางเพศนั้น ปรากฏในบทเพลงพื้นเมืองสุรินทร์ เช่น

เพลง ทรต

เซ็เอ็ยเซ็เซ็ง	นกแก้วเอ็ย
เซ็จ็อยปีเว็ยง	นกแก้วลงจากวัง
จ็อย นี เจริยดีป	ลงกินลูกไทร
กันเจิมเน็ยงคจ็	หนาผากนงโหนด
มู้แค็จก็รีป	หนาเหมือนเขากลิ่น
ลออแค็จคุมค็ป	ส่วนเหมือนนอยหนา
มองลึบมินคัมเบ็ย	พิกลันไม่เค็ยว

เพลงกล่อมเด็ก

ชเร็ยเอ็ยบองชคายกโม้ม	หญิงเอ็ยที่เส็ยคายสาว
แค็จเจ็เน็ยงกลาย	เหมือนกลวยเป็ลือกหนา
ชเก็ยลเอ็ยคุมเคิม	กำลังจะสุกบนตน
บองชองคัยแประ	ที่เอามีอไปเก็บ
แมะออกค้วเอ็ย	อกใจ (กลันใจ)
ปแอมเสยกคัหนา	หวานค็ค็ใจจริง ๆ

คุณค่าทางคานคนตรี

เพลงพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ เป็น เพลงพื้นเมืองที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เช่น

เพลงไหว้ครู ทำนองเพลงแซร์บซเทิร การขึ้นเสียงเป็น ฟ ล^b ท^b ค ม^b บันไดเสียง (Mode) ของเพลงไหว้ครู เป็นลักษณะ (Pentatonic Scale) ลักษณะทำนองที่ร้องเป็นช่วงเสียงแคบ ๆ เสียงไล่กันไปจังหวะที่ร้อง ซ้ำ คำเนิ่นเท่ากัน การร้องโหยหวน มีเสียงหนักเบา ลักษณะการร้อง คนร้อง ร้องและมีคนตรีคลอ เป็นลักษณะ (Improvisation) เป็นทำนองซ้ำ ๆ เสียงไล่ไปไล่มาเรื่อย ๆ

เพลงโหมโรง ทำนองรำพายและอัญของชแณญู ลักษณะโดยทั่วไปคล้ายกันกับเพลงไหว้ครู คือ การขึ้นเสียงเป็น ฟ ล^b ท^b ค ม^b บันไดเสียง (Mode) เป็นลักษณะ (Pentatonic Scale) ลักษณะทำนองเป็นช่วงเสียงแคบ ๆ เสียงไล่กันไป มีเสียงหนัก - เบา เครื่องดนตรีเป็นนำ คือ ซอ โทณ และฉิ่ง เสียงร้องสนุกสนาน ลักษณะการให้จังหวะของโทณและฉิ่ง (ฎากคณวก)

เพลง เบ็คเตล็ก ทุกเพลงมีลักษณะการขึ้นเสียงเป็น ซ ท^b ค ร ฟ บันไดเสียง (Mode) เป็น (Pentatonic Scale) เหมือนเพลงไหว้ครู เพลงโหมโรง ลักษณะการร้อง คนร้อง และคนตรีคลอ การร้องเป็นลักษณะ (Improvisations) จังหวะเร็วเท่ากัน เครื่องดนตรีที่สำคัญคือ ซอ บรรเลงรับเสมอ และมีโทณฉิ่งให้จังหวะ (ฎากคณวก)

ลักษณะเนื้อร้องเพลงพื้นเมืองสุรินทร์ ส่วนใหญ่มีทำนองเป็นท่อน เนื้อร้องมีวรรคตอน จังหวะและเนื้อร้องแต่ละท่อนเหมือนกัน เครื่องดนตรี มีซอ คลอตามทำนองและซอนี้เองจะเร้าอารมณ์ให้ผู้ฟังสนุกสนาน ส่วนโทณฉิ่งให้จังหวะ ให้อารมณ์คึกคักแก่ผู้ฟังอย่างยิ่ง

วิเคราะห์การละเล่นพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์

การละเล่นพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ ใต้

1. เรือมอ้นเร
2. เรือมกโนปคิงคอง
3. เรือมอายัย

ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์ในการวิเคราะห์การละเล่นพื้นเมือง ตามเกณฑ์ที่สร้างขึ้น
สรุปได้ดังนี้

เรือมอ้นเร

ดังที่กล่าวแล้วว่า เรือมอ้นเรในสมัยก่อนเป็นการละเล่นเพื่อความสนุกสนาน
ของหนุ่มสาว หลังจากว่างเว้นการทำงาน หรือในยามวันหยุดวันสงกรานต์ ลักษณะการ
รำว่าตามใจชอบ ไม่มีแบบแผนเป็นความสนุกสนานอันแท้จริงของหนุ่มสาวสมัยก่อน การ
รำว่ากระโดดโลดเต้น เขาก็จังหวะสากกระทบกับพื้น ชาวสุรินทร์จึงเรียกว่า "ลูกอ้นเร"
แต่ในปัจจุบัน ลูกอ้นเร ใ้รับการอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นแบบแผน ลูกอ้นเร จึงกลายเป็น
เรือมอ้นเร การรำว่า กระโดดโลดเต้นอย่างสนุกสนานที่แท้จริงจึงเลือกหายไป มีแต่
ท่ารำที่เป็นแบบแผน การกำหนดจังหวะที่แน่นอนเข้ามาแทนที่และเรียกการรำว่าอันอ่อนช้อย
งดงามว่า "เรือมอ้นเร"

ท่ารำเรือมอ้นเร เรือมอ้นเรได้รับวัฒนธรรมท่ารำตามแบบร่างมาตรฐาน
ทั้งหมด ตั้งแต่หาเริ่มตนการรำ หาเขาสาก ลักษณะการจับมือ การก้าวเท้าแต่ละ
จังหวะ เป็นการรำที่พัฒนาแล้วทั้งสิ้น ท่ารำเรือมอ้นเรจึงไม่เป็นท่ารำที่สื่อความหมาย
การดำรงชีวิตประจำวันได้เลย แต่สิ่งที่ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมก็คือ จังหวะรำแต่ละ
จังหวะ การเขาสาก ถึงแม้จะพัฒนาไปแล้วก็ตาม การรำตามจังหวะต่าง ๆ ยังคงมี
ลักษณะเดิมอยู่ไม่พัฒนา เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด

โอกาสแสดง ในสมัยก่อน เรือมอันเร จะเล่นกันในวันหยุดสงกรานต์เท่านั้น เพราะชาวสุรินทร์ถือว่าเป็นวันหยุดประจำปีจริง ๆ แต่ในปัจจุบัน เรือมอันเร กลายเป็น การละเล่นประกอบงานต่าง ๆ เช่น งานทอดผ้าป่า ทอดกรฐิน ในหมู่บ้านคองมัน หมู่บ้านจะได้รับการฝึก เรือมอันเร เกือบทุกคน ทั้งนี้เพื่อแสดงในงานเทศกาลต่าง ๆ คั้งนั้น เรือมอันเร จึงเป็นการละเล่นในโอกาสที่สนุกสนานรื่นเริง เช่น ในเทศกาลต่าง ๆ ส่วนพิธีกรรมนั้น ไม่ปรากฏ

การแต่งกาย ลักษณะการแต่งกายของหนุ่มสาวในการที่จะแสดง เรือมอันเร ในระดับหมู่บ้าน จะไม่เน้นเรื่องการแต่งกายนัก เพราะยังยึดถือการรำเพื่อสนุกสนาน ความสมัยก่อน แต่หากจะให้ เป็นแบบแผนนั้น ก็จะแต่งกายตามประเพณีนิยม อันเป็นสัญลักษณ์ ของจังหวัดสุรินทร์ นั่นก็คือ ผู้หญิงนุ่งผ้าถุง ส่วนผู้ชายนุ่งผ้าโจงกระเบน เป็นกัน ส่วน สีที่ใช้ไม่จำกัด อาจจะเป็นสีเดียวกันหรือหลายสีก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะนิยมสีเหลือง สีชมพู ทั้งนี้เพราะเป็นสีที่เด่น สวยงามมากกว่าสีอื่น นั่นเอง

อุปกรณ์การแสดง อุปกรณ์การแสดงเรือมอันเร นอกจากวงดนตรี ที่ร้องเพลง และโห่จังหวะการรำแล้ว สิ่งที่สำคัญไม่แพ้คือสาก ซึ่งชาวสุรินทร์เรียกว่า อันเร สากของ ชาวสุรินทร์เป็นสากไม้แกนกลม มักทำควายไม้มะคา หรือไม้แดง ยาวประมาณ 4 - 6 ศอก ขนาดโตเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 นิ้ว มี 1 คู่ ส่วนไม้หนอนนั้น ยาวประมาณ 2 - 3 ศอก เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3 นิ้ว สำหรับวางรองปลายสากทั้งสอง ซึ่งจะมีผู้เกาะจังหวะ สาก 2 คน ซึ่งมีจังหวะ คั้งนี้

- จังหวะที่สากกระทบกับไม้หมอน

+ จังหวะที่สากทั้งสองกระทบกัน

จังหวะที่ 1 เป็นจังหวะไหว้ครู มีจังหวะสากกระทบดังนี้

- + - + - - -

จังหวะที่ 2

- - + + -

จังหวะที่ 3

- - + + -

จังหวะที่ 4

- + - - + -

จังหวะที่ 5

- - - + - + - -

จังหวะที่ 6

- - + - + - -

เสียงเคาะสากให้จังหวะเรื่อมอันเร คังก้งวานช่วยใหญ่ว่า ว่าตามจังหวะ
เข้าจังหวะสากได้ถูกต้องแน่นอนขึ้น

เรื่องมกโนปดิ่งต๋อง

เรื่องมกโนปดิ่งต๋อง เป็นการรำเลียนแบบทาสักว่ เพื่อความสนุกสนาน นั้นเอง
 ดังนั้น ทารำกโนปดิ่งต๋อง จึงไม่มีแบบแผนแน่นอน เป็นการรำเลียนแบบท่าทางของตักแตน
 คำขาว ซึ่งผู้คิดทารำคนแรกคือ นายเหื่อน ทรงศูนย์คี ได้เลียนแบบจากตักแตนคำขาว
 จริง ๆ แต่ในปัจจุบัน สถานที่การศึกษาต่าง ๆ ใค้ฝึกฝนให้มักเรียนหรือผู้แสดง แสดงเป็น
 แบบแผนมากขึ้น เช่น กำหนดท่าออก กำหนดการยืน กำหนดการเดินหรือเปลี่ยนแปลง
 รูปแบบการแสดงตามจังหวะ ทั้งนี้เพื่อความเพลิดเพลิน ความสวยงาม เวลา และ
 สถานที่ นั้นเอง ดังนั้นทารำกโนปดิ่งต๋อง จึงเป็นการรำเลียนแบบสักว่ คือท่าของตักแตนนั้นเอง

โอกาสแสดง การแสดงกโนปดิ่งต๋อง เป็นการแสดงได้ทุกโอกาส ทุกเทศกาล
 ที่มีลักษณะรื่นเริง เพราะกโนปดิ่งต๋อง เป็นสิ่งที่เกิดใหม่ 30 ปีที่ผ่านมา

การแต่งกาย ดังได้กล่าวแล้ว การแสดงกโนปดิ่งต๋อง ที่นายเหื่อน ทรงศูนย์คี
 นำมาแสดงในระยะแรกนั้น เป็นการแสดงเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง การแต่งกายจึงไม่ใช่
 สิ่งจำเป็นนัก แต่ต่อมาเมื่อกโนปดิ่งต๋อง เป็นที่รู้จักของชาวสุรินทร์ และจังหวัดต่าง ๆ แล้ว
 การแต่งกายก็ถูกกำหนดให้มีลักษณะคล้ายตักแตนใค้มากที่สุด นั่นก็คือ มีปีก มีหัว เสื้อผ้า
 สีเขียว อันเป็นสัญลักษณ์ของตักแตนคำขาว นั้นเอง

อุปกรณ์การแสดง การแสดงเรื่องมกโนปดิ่งต๋อง ไม่มีอุปกรณ์การแสดงนอกเหนือ
 ไปจากเครื่องแต่งกาย ที่เป็นสัญลักษณ์ของตักแตนคำขาว ซึ่งอาจจะเรียกว่าอุปกรณ์ประกอบ
 การแสดงก็ได้

ดังนั้นการแสดงเรื่องมกโนปดิ่งต๋อง ในปัจจุบันจึงเป็นเครื่องแต่งกายมากกว่า
 ลีลาการรำเลียนแบบตักแตน

เรือมอ้าย

เรือมอ้าย เป็นการละเล่นพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ ที่รับแบบอย่างมาจาก ประเทศกัมพูชา แต่เรือมอ้ายของจังหวัดสุรินทร์ เป็นการละเล่นโถกตอนระหว่างกลุ่ม หนุ่มสาว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับทราสลักัน แต่ของประเทศกัมพูชา เป็นการถาม ตอบระหว่างหญิงกับชาย 1 คู่ เนื้อเรื่องอาจเป็นเรื่องอะไรก็ได้ ผู้แสดงเกินกว่า 1 คู่ ทางกัมพูชาเรียกการละเล่นที่เกินกว่า 1 คนว่า พรอมเกย

ท่ารำ เรือมอ้าย ท่ารำเรือมอ้ายไม่มีแบบแผน: เป็นการรำให้เข้ากับ จังหวะดนตรี ส่วนใหญ่เป็นท่ารำสอดสร้อยมาลาแปลง ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย และท่ารำ ของผู้หญิงนั้น จะต้องคอยปกป้องระวังการหยอกตลอด ถูกเนื้อตองตัวหญิงจากฝ่ายชายคอย

โอกาสแสดง การแสดงเรือมอ้ายเป็นการละเล่นที่เล่นได้ทุกโอกาส ทุก เทศกาลที่เป็นงานรื่นเริง การเล่นอ้ายนิยมเล่นน้อย เมื่อเทียบกับการละเล่นอื่น ๆ เพราะอ้ายจะตองโถกตอนกันระหว่างชายกับหญิง ซึ่งหาผู้ที่มีไหวพริบดี ๆ ยากมาก เพราะหากโถกตอนสคไม่ชำนาญ อาจจะแกกตอนฝ่ายตรงข้ามไม่ได้ ทำให้ไม่สนุกสนาน

การแต่งกาย การแต่งกายแสดงเรือมอ้าย แต่งตามสบาย ไม่มีแบบแผน แนนอน แต่หากจะแต่งตามประเพณีแล้ว ก็แต่งเหมือนกับเรือมอันเร ส่วนผ้าสไบของ ผู้หญิง อาจจะเปลี่ยนมาเป็นผ้าคล้องคอก็ได้

อุปกรณ์การแสดง เรือมอ้ายไม่มีอุปกรณ์การแสดงประกอบ นอกจากคารม ของทั้ง 2 ฝ่ายเท่านั้น ที่จะช่วยให้การละเล่นสนุกสนานหรือไม่

ดังนั้นการละเล่นพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ จึงเป็นการละเล่นเพื่อความ สนุกสนาน เพื่อการเลียนแบบสัตว์ให้เกิดความสนุกสนานนั่นเอง ไม่มีระเบียบแบบแผนใน การแต่งกายที่แนนอน แทรูปแบบขั้นตอนการเล่นของการละเล่นพื้นเมืองทั้ง 3 อย่างนั้น จะต้องมีลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. บทไหว้ครู บทเกริ่นครู ซึ่งถือกันเป็นประเพณีทั่วไปก่อนจะเล่น
การละเล่นอะไรก็ตาม ต้องไหว้ครู

2. บทเกี้ยวพาราตี ระหว่างหนุ่มสาว

3. บทลา ซึ่งการละเล่นบางอย่าง เช่น กโนปดิ่งต้อง อาจจะไม่
มีบทนี้ก็ได้